23/10/2020

Για όσους επιθυμούν να ακολουθήσουν τον μοναχικό βίο

/ Ορθόδοξες Προβολές

«Πολύς ημίν ο λόγος και δυσερμήνευτος λέγειν επεί νωθροί γεγόνατε ταις ακοαίς» *(Εβρ. 5,11)*. Αρχίζω την απάντηση δανειζόμενος τα λόγια του Παύλου. Ο Κύριος μας ερμηνεύει σαφέστατα ένα από τα κύρια καθήκοντά μας: «Έσεσθε τέλειοι ότι ο Πατήρ υμών τέλειος έστιν» *(Ματ. 5,48)*. Και στον Ιουδαίο που ρώτησε πώς θα γίνει τέλειος απάντησε: «Ει θέλεις τέλειος είναι, ύπαγε πώλησόν σου τα υπάρχοντα και δεύρο ακολούθει μοι αίρων τον σταυρόν σου» *(πρβλ. Ματ. 19,21)*.

Είναι πολλά τα χωρία της Γραφής που μαρτυρούν το «κατ' ευδοκίαν» θέλημα του Θεού για την τελειότερη «εν Χριστώ» ζωή. Περισσότερο όμως από κάθε εντολή και παραγγελία είναι το παράδειγμα του Κυρίου μας, ο οποίος χάραξε έμπρακτα

τον τρόπο και το δρόμο της τελειότητας: «Ος ουκ αποτάσσεται πάσι τοις εαυτού υπάρχουσιν ου δύναταί μου μαθητής είναι» *(Λουκ. 14,33)* και εφαρμόζοντάς το ο ίδιος έλεγε: «αι αλώπεκες και τα πετεινά του ουρανού φωλεούς έχουσι, ο δε Υιός του ανθρώπου ουκ έχει που την κεφαλήν κλίνη» *(Ματ. 8,20)*.

Οπαδός και εκφραστής αυτής της θέσεως και εκλογής είναι ο μοναχός. Μέσα και εργαλεία, που συνεργούν στην επιτυχία της μοναστικής ζωής, είναι η αποταγή, η ακτημοσύνη, η αμεριμνία, η περιεκτική φιλοπονία και το απερίσπαστο. Η αιτία όμως, που τα επιβάλλει, είναι η συντριβή της προσωπικότητας την οποία δημιούργησε η πτώση των πρωτοπλάστων. Μετά την πτώση αποκτήσαμε «εγκειμένην διάνοιαν επί τα πονηρά εκ νεότητος ημών» *(πρβλ. Γέν. 8,21)*. Για να επιτευχθεί η επαναφορά και επιστροφή μέσω της μετάνοιας στο «πρώτον απλούν» της φύσεως μας, χρειάζεται απομάκρυνση από τα αίτια και τους παράγοντες που εμποδίζουν την επανόρθωση. Αυτήν την αποχή από τα πολλά αίτια επιδιώκει η μοναστική ζωή, για να επαναφέρει, με τη βοήθεια της χάριτος, την αξία της «κατ' εικόνα και ομοίωσιν» θεοείδειας που χάσαμε.

Ο μοναχός τηρώντας τη «χρεία», και όχι την επιθυμία της σπατάλης, στις ανάγκες της ζωής, εφαρμόζει την αποταγή και την ακτημοσύνη. Έτσι αποφεύγει τα αίτια και τις ύλες, που προκαλούν και ερεθίζουν σε παράχρηση και ηδονή τις αισθήσεις. Η αποταγή, ως απομάκρυνση από τα παράλογα αίτια, απαλλάσσει το νου από τον άσκοπο περισπασμό και τον αφυπνίζει ώστε να αναθεωρήσει τις σκέψεις και τις πράξεις του, αφού ανεπαίσθητα απομακρύνθηκε από τον προορισμό του. «Άνθρωπος εν τιμή ων ου συνήκε· παρασυνεβλήθη τοις κτήνεσι τοις ανοήτοις και ωμοιώθη αυτοίς» *(Ψαλμ. 48,13)*. Ο νους, αφού επιστρέψει «εις εαυτόν» από την αποπλάνησή του, στρέφεται προς το Θεό με την προσευχή, δέχεται φωτισμό και αρχίζει την ανάπλαση του χαρακτήρα του, τοποθετώντας τις αισθήσεις στην εργασία των θείων εντολών. Τότε η θεία Χάρη, που προσβλήθηκε από την προηγούμενη εφάμαρτη ζωή, επανέρχεται σε λειτουργία και οδηγεί στην κάθαρση και τον αγιασμό, που είναι ο στόχος και ο σκοπός του προορισμού μας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι μεγάλοι μας πατέρες όριζαν ότι μοναχός είναι ο «νουν τηρών» *(Μέγας Αντώνιος)*. Όλη λοιπόν η προσπάθεια και ο προγραμματισμός της μοναστικής διαγωγής είναι η τήρηση και προσοχή του νου, για να μη γίνονται παραχρήσεις των νοημάτων και ακολούθως καταχρήσεις των πραγμάτων, δηλαδή πρακτικές παραβάσεις και αμαρτίες.

Όποιος επιθυμεί να ακολουθήσει το μοναχικό βίο, είναι απαραίτητο να γνωρίζει έστω και από μέρους τα χαρακτηριστικά του και να κρίνει αν μπορεί να τα κρατήσει σ' όλη του τη ζωή.

Αφού εισέλθει στη μονή υποβάλλεται σε δοκιμασία, συνεχή διδασκαλία και

ερμηνεία των κανόνων του βιώματος. Σαν πρώτο στάδιο της δοκιμασίας είναι η υπακοή και υποταγή στους κανόνες της μονής με προνοητή και ρυθμιστή τον πνευματικό οδηγό ή και Ηγούμενο της αδελφότητας. Η δοκιμή εκτείνεται και στα δύο μέρη, τόσο αυτού που δοκιμάζεται σαν υποτακτικός όσο και της αδελφότητας και του προγράμματος της μονής.

Μετά από τη συμφωνία και των δύο μερών και την έγκριση του Ηγουμένου γίνεται η κουρά, η αλλαγή του ονόματος του δόκιμου μοναχού και η προσχώρησή του στη μοναχική αδελφότητα.

Πολλοί διερωτώνται γιατί είναι αναγκαία η υποταγή; Δεν αποτελεί αυτό κατάργηση της προσωπικότητας; Η υποταγή στα όντα που δημιουργήθηκαν από το Θεό δεν είναι υποβιβασμός, όπως συμβαίνει στους υποτελείς με τους προϊσταμένους και κυρίους τους, αλλά απεναντίας αποτελεί τη βάση και θέση της οντολογικής υποστάσεως των κτισμάτων στη σφαίρα του «είναι», αφού κανένα απ' αυτά δεν είναι αυθύπαρκτο. Δίκαια ο Κύριος μας τονίζει ότι «χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν» *(Ιω. 15,5)*. Αν και πάντοτε αυτό ήταν και είναι η υπόσταση της υπάρξεως και προεκτάσεως των όντων, μετά την πτώση έγινε οριστική αναγκαιότητα, γιατί μπήκε στη ζωή η φθορά και ο θάνατος. Δεν ήταν αίτιο της φθοράς και του θανάτου η κατάρα της αυτονομίας και της αποστασίας;

Ο ίδιος ο δημιουργός προείπε στον πρωτόπλαστο ότι οποία μέρα παραβείς την εντολή και διακόψεις την εξάρτηση θα πεθάνεις. Δεν είπε, θα σε σκοτώσω, αλλά μόνος σου θα αποκοπείς από την αυτοζωή, το δημιουργό σου. Τα αιτιατά δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς την επίδραση του αιτίου.

Άρα ο όρος της υπακοής και υποταγής είναι το δείγμα και η ρίζα της υπάρξεως και ζωής και δεν είναι επιβολή που προέρχεται από εξωτερικά στοιχεία. Απόδειξη σαφέστατη ο αναμορφωτής και ανακαινιστής μας, ο ίδιος ο Κύριος μας. Ως αναμάρτητος δεν είχε ανάγκη εξαρτήσεως και υποταγής. Για τη δική μας ανάπλαση υπέδειξε την αναγκαιότητά της: «Ου ζητώ το θέλημα το εμόν, αλλά το θέλημα του πέμψαντός με πατρός» *(Ιω. 5,30)*. Και για να αποδείξει την ολοκλήρωση της επιταγής λέει: «Πάτερ, το έργον ετελείωσα ο δέδωκάς μοι ίνα ποιήσω» *(1ω. 17,4)*.

Δεύτερος όρος και νόμος της μοναστικής αγωγής είναι η περιεκτική φιλοπονία - φανέρωση της άρσεως του σταυρού-, που ο Κύριός μας θεωρεί απαραίτητη. «Ει τις θέλει οπίσω μου ελθείν, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθείτω μοι» *(Ματ. 16,24)*. Η περιεκτική άρση του σταυρού είναι η εξάλειψη της ικανοποιήσεως, που δέχθηκε ο Αδάμ από τη γεύση του απαγορευμένου καρπού, αλλά και γενικά της περιεκτικής φιληδονίας την οποία παράλογα και παράνομα

χρησιμοποίησε ο άνθρωπος.

Ο Κύριος μας, εξαιτίας της φιλανθρωπίας του, αναίρεσε την ηδονή, τη μητέρα του θανάτου, μέσω της φιλοπονίας του σταυρού και παρέδωσε και σε όσους τον ακολουθούν αυτόν τον κατάλληλο τρόπο. Αν κάθε παρακοής και παραβάσεως το αποτέλεσμα είναι η ικανοποίηση, δηλαδή η ηδονή, η αναίρεσή της είναι η φιλόπονη αντίσταση.

Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού, «Συζητήσεις στον Άθωνα», Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 13